

ANALELE ARCHITECTUREI

SI ALE

ARTELOR CU CARE SE LĂGĂ

BISERICA EPISCOPALA

DE LA

MĂNĂSTIREA CURTEA DE ARGEȘ

(Urmate)

C. Exteriorul

După cum am arătat, biserica se înalță pe nisele fundațiilor foarte esite, de 44 țoli și adînc de 7 picioare vieneze, cea ce face ca clădirea să aibă o basă solidă și durabilă, și un aspect imponent. Aceste fundații se divide în sensul înălțimii în : un soclu, un plint (19½ țoli de înalt), un mic soclu, un tor, un plan înclinat de 3½ țoli și încă un plint de 3½ țoli.

Între tor, care e foarte esit, și planul înclinat, un canal în forma semicirculară înconjură clădirea, și are de scop a aduna și da scurgere apelor ce curg de pe învelitori.

Altă dată, biserica era înconjurată cu un grilău de fer, a cărui vergele erau înțepenite în tor și ale căror găuri sunt încă vizibile ; prin vandalismul destructor al concheranților, acest grilău a fost distrus, cașind și alte stricăciuni monumentului.

Pe plintul superior fundațiilor, se ridică biserica propriu zisă în totă originalitatea, mărirea și bogăția sa surprinzătoare. Exteriorul se divide în partea superioară și inferioară separate între ele printr'un enorm brîu împletit, care seamănă cu cablele decorative ce se găsesc la bisericile romano-normande. Acest brîu care n'are nici un raport organic cu structura bisericii și care n'are de cit aparența unui simplu ornament, înconjură biserica și se compune de 4 cable mai mici dintre cari unul e înflorat cu soicii, altu cu două frunze și al patrulea cu garlele ca dantela. Oare-care urme de o culoare albastru spălăcit, ce se văd încă în scobiturile sculpturii ne arată că brîul împletit trebuie să fi fost vre-o dată vopsit.

Transiția între fundații și partea inferioară a bisericii este făcută cu un piedestal, compus din streșini resturnate între care se găsește un soclu aplicat pe un altul mai mic. D'asupra acestui piedestal, soclul se divide în încadrările rectiline

formate de ciubuce duble, foarte apropiate care închid compartimente mai mult sau mai puțin oblungi și al căror mijloc e străpuns de ferestre înalte și strimpte, sau este umplut cu tablă netedă și simplă. Separația verticală a acestor compartimente este făcută astfel că la limita compartimentului ciubuc exterior se desface formind un ciubuc orizontal.

În fațada principală, aceste compartimente se întinde mai mult în lărgime de cit în înălțime, cea ce le permite de a face tablă înguste și ornate de ambele părți ale ferestrelor gemene ce se află în partea de jos a edificiului. Aceste două ferestre, ca și cele lalte exterioare, au coronamente rectilinie și se împarte printr'un stîlp în două deschizături care au o ramă comună și tot rectilină. Această ramă, prin diferitele sale detașări, eșind afară, conține o bogăție de ornamente sculpturale compuse de panglice și foi împletite minunate. Acela ornament care decorează rama exterioară se găsește și pe stîlpul din mijloc. Printre : tablăle ornamentale ce acompaniază cele două ferestre gemene din fațada de intrare, și care le servă ca decor, ca să zicem astfel, și a căror bordură ese mult afară din zid, sunt trei (două la dreapta uși de intrare, și alta la stînga care au pe ele inscripții sculptate, raportîndu-se fie la fondare, fie la înfrumusețarea și înzestrarea bisericii. — (Vezi supliment No. I, II și X).

Tablia a patra e gîlă, dar are urne de zugrăveli. După spusa călugărilor, trebuie să fi fost pe la portretul lui Neagoe. Dar această zugrăvelă, precum și toate ornamentele părții inferioare care erau colorate, au fost mai în total șterse de ploii.

În mijlocul fațadii principale, se deschide ușa bisericii. Portalul cu o esire rectangulară de 10 țoli peste cortul zidului de față, se compune, ca la cele mai multe biserici mănăstirești din orient ¹⁾ de un pervaz de piatră cu diverse despărțiri și bogat ornament, care e format prin unirea a 2 bordure diferite, largi de opt țoli și de o culoare galbenă, încadrate de verge roșii și ornate de foi foarte frumoase. Latură exterioară a acestor 2 bordure se întinde în sus în unghiul drept și că astfel părții superioare a portalului o formă rectangulară. Bordura interioară din contră urmărește curba bolții de descărcare ce se ridică peste ușa și e decorată în stil arab cu sculpturi simetrice în formă

¹⁾ Jurnalul general de arhitectură anul XXII p. 378.

de crin (fig. 4). Pragul superior al uși de asemenea are forma de arc cu cinci boltări de marmură de culori diferite. Ușa propriu zisă este din ouă fol, de lemn, ornată cu o bordură fin sculptată în foi împletite și în tablău cu frumuse roșace. Acastă ușă de lemn pare a fi modernă, după cum spune și o mică inscripție în limba română, săpată pe două benți în mijlocul pragului de sus „*acastă ușă a fost pusă în anul 1794, sub primul episcop Iosif, cu cheltuiala archimandritului Parthenie*”. Spațiul dintre arcul de descărcare și curba pragului de sus al uși, este umplut cu un tablou foarte bine executat și reprezentând pe Maica Domnului cu Isus Cristos care binecuvîntează cu mîna dreaptă și are un sul de hîrtie în cea stîngă. Aceste două figuri fac cel mai plăcut efect, prin grația și dulceața expresiunii lor. D'asupra arcului exterior și sub rama rectilină se află așezată o placă neagră de marmură pe care stă scris inscripția No. XI din supliment. Tota această parte e acoperită cu un fel de coviltir conic de fer, care servește mai mult a apăra pictura de care am vorbit. D'asupra, din cauza ridicăturii portalului, brîul cel mare împletit, care separă cele două etaje ale decorațiunii fațadelor, se întoarce și el, frîngîndu-se în unghiuri drepte și terminînd astfel în mod fericit decorațiunea uși, dîndu-i o formă mai expresivă și mai imposantă.

Pe fața laterală a navei, spațiile dreptunghiulare din partea de jos a clădirii, se împart prin mijlocul torilor dubli

Fig. 4.

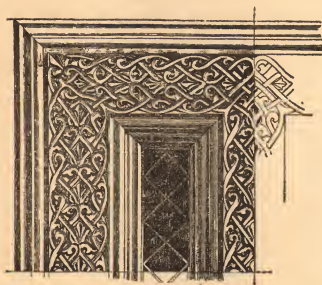

Fig. 5.

ce le încadrează, și ia o formă mai apropiată de forma patrată. Sînt cite trei de fie-care parte a navei, și fie-care din ei are o ferăstră care prin dimensiunile și divisiunile sale, corespunde cu totul cu ferestrele gemene din fațada principală, dar de care difere prin ornamentația ramelor (fig. 5 și 6).

O particularitate a acestor compartimente este că în dreapta și stînga ferestrelor, sunt puse niște trunchiuri de semicolone de marmură cenușie, cari sînt de un efect foarte puțin artistic, și în desaccord cu restul decorațiunii.

Acest detaliu produce un efect cu atât mai neplăcut cu cît, mai mare parte din semi-colonete sunt degradate de timp sau sparte.

Cele lalte compartimente ale părții de jos, sînt mult mai

Fig. 6.

înguste ca cele din fațada intrării și de delături și nu coprinde prin urmare fie care de cît o simplă ferăstră sau un singur tablou. Aceste ferestre sînt dreptunghiulare strîmte și înalte și au o ramă compusă de nervure duble în semicerc, sau fâșii împletite de foi sculptate (fig. 7 și 8). Și aci motivul decorativ în ramele ferestrelor se schimbă neîncetat ca și în interiorul tablourilor, și îmbracă partea de jos a bisericii cu o ornamentație bogată și animată. Dece tablouri și cinci rame de feres-

Fig. 7.

tre cu motivele lor foarte reușite, decorează laturile poligonale ale celor 3 sînuri. Gravurele 9, 10, 11, 12 reprezintă modelele tablourilor.

Pe cînd în partea inferioară, linia dreaptă predomină, partea superioară se caracterisă prin o predominare de forme rotunde și semi-circulare. În adevăr, examinînd exteriorul, vedem că totă partea superioară și de jur împrejurul bisericii este acoperit cu arcade false și în fie-care—afară de două din fațada de intrare — se găsește o ferăstră rotundă sau o bucată de adaos

tot în formă de ferăstră rotundă. Arcurile semi circulare ale acestor false arcade sunt formate de tori dubli, foarte apropiati, și combinați astfel că fie care ogivă se termină cu torul interior, pe când torul exterior sesfăcându-se din torul orizontal ce încinge biserica, se bifurcă la nașterea arcului și face cu cele două brațe o a doua ramă arcadelor. În unghiul de bifurcație al torului exterior sunt înfipte niște cōde de piatră în capul cărora se află discurile cilindrice ornate de sculpturi simple, ca de panglice împletite — se povestesc, că altă dată, — pe discurile cilindrice erau niște porumbei de

sunt, ca mai în toate bisericile vechi de stil bizantin, prevăzute cu perdele de piatră lucrate cu găurele, și cari prin

Fig. 8

Fig. 9.

piatră, aurii, și cari în interior fiind scobiți, imediat ce sufla vîntul, făceau o armonie așa de dulce, că semănau cu arpele coliene. Un archimandrit (stariț al mănăstirii) puse de scōse porumbei, sub pretext că îl supără cînd se ruga. La colțuri sau în unghiurile fațadi, aceste discuri, ce n'au nici un interes artistic și nici n'au nici un raport cu restul decorațiunei, se frîng în unghiul drept.

Ferestrele ce se găsesc în arcade precum și ferestrele false,

Fig. 10.

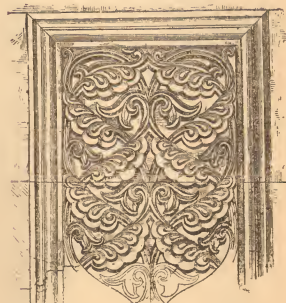

Fig. 11.

Fig. 12.

varietatea și frumusețea lor isbitore, dau etagiului superior un caracter de eleganță și bogăție plină de gust. Numărul acestor perdele, prin care trece prea puțină lumină în biserică, e de patruzeci, din care șapte în fața de intrare, douăsprezece pe laturile navei, și celelalte pe sinuri. Ramele lor exterioare formează sau un patrat terminat cu un tor în care este înscris un tor circular, sau patratul lipsește și rămâne numai torul circular; acest tor circular în puține locuri este înlocuit cu un octogon. Modelul acestor perdele și pline de gust, formate

Fig. 13

din vergele sau panglice și care au ca bază sau linie geometrică, mai cu seamă exagone și octogone regulate, sau alte combinații mai libere (fig. 13, 14, 15 și 16).

Cînd te gîndești că din cele 40 de modele de perdele, nu sîmănă două între ele, te cuprinde un sentiment profund de

Fig. 14.

admirație pentru puterea inventivă autorului acestor ornamente. Această admirație crește, cînd scoatești puțin toate celelalte modele ce se văd în exteriorul bisericii. Cea mai frumoasă bucată decorativă a părții superioare, și pînă din totă biserică, este de netăgăduit streșina care termină în mod așa de fericit edificiul (fig. 17, 18, 19). Este o bogăție surprinzătoare de sculpturi rectilinie și curbilinie, de mici și mari segmente, de scobituri și isituri, și cu toate că la prima vedere te percli în aceste combinații complicate, totuși imediat privirea este în-

lăntuită prin cel mai plăcut efect de umbră și lumină. Elementele acestor sculpturi așa de ingenioase și de isbitoare sînt în pur stil arab, ca cea mai mare parte din celelalte decorațiuni ale bisericii, iar modul cum sînt combinate, mai cu seamă segmentele de cerc, reamintește ornamentele palatului arab din Kuba lîngă Palermo ¹⁾. Această streșină, care după cum am văzut, a împrumutat elemente de la partea decorativă a unor capetele de colone, se ridică pe patru rînduri

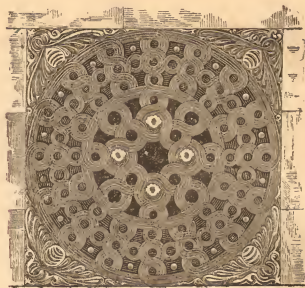

Fig. 15.

eșite unele peste altele pînă ce se acopere cu o streșină orizontală; ea înconjură biserică cu un magnific brîu și se mai repetă odată pe turla principală ca coronament al scaunului patrat pe care se înalță turla propriu zisă.

Efectul splendor, produs de decorațiunile așa de reușite și

Fig. 16.

bogate, se mărește în mod extraordinar prin impresia grandioasă produsă de cele patru turluri. E de netăgăduit ca această parte arhitectonică a bisericii este foarte fericită. Cu toate că dispoziția interioară a bisericii este cam defavorabilă din cauza lipsei de unitate produsă de cele două turluri principale, în exterior acest defect numai există, de ore ce turlurile au de bază

¹⁾ Monumentele de artă, publicate de Ernest Gohl și Josef Kaspar. 2 vol. f. 61. Fr. Kugler, Istoria arhitecturii. Vol. I p. 513.

alt principiu, o altă idee, care permite foarte bine existența unei a doua turle mai ridicate. Ba chiar putem susține că ochiul nu ar fi mulțumit dacă n'ar găsi acest element de tranziție între turla principală și cele două turnulețe.

În aceste părți superioare ale bisericii sunt așa multe ornamente grațioase și variate că nu poți privi fără să te coprindă cea mai mare admirație pentru inventorul lor.

Peste strâșina principală a bisericii se află mai înțiu o mică învelitoare de tablă de fer alb, foarte îngustă care merge

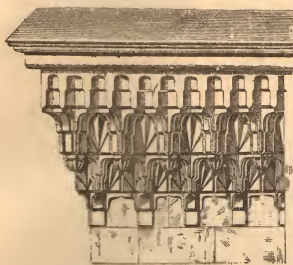

Fig. 17.

Fig. 18.

Fig. 19.

de jur împrejurul bisericii și care pare a fi făcută pentru a protege magnifica strâșină. D'asupra se ridică un ziduleț foarte scurt care iar înconje biserica. Un tor l' separă de învelitoarea de fer, iar o streșinăță cu ciubuc subțiri l' termină la partea superioară. Acest ziduleț, în partea lui dreaptă e ornă de un arabesc foarte variat. De aci începe învelitoarea propriu zisă, care este în total de plumb și pe care se ridică înflăturile bolților navi și acelea în forma de unde, a sinurilor.

Cea mai importantă masă de sus este turla principală. Bogat decorată, cu ornamentele cele mai delicate, și așezată pe un scaun patrat ce e din bolțile sinurilor, domină de sus întreg edificiul. În dreptul unde învelitorile sinurilor și ale bolților bisericii, vin de tae pereții scaunului, o panglică îngustă în formă de arc, ornată de arabescuri înconje curbele de intersecție, iar sus se termină cu o mică ciubucărie orizontală rectilină. Frumosa strâșină a bisericii este aplicată și la strâșina acestui scaun, în colțurile căruia se ridică patru

cruci cu triple cruciulițe, toate aurite. O mică învelitoare apără și aci strâșina contra ploii. D'asupra se înalță turla octogonală ale cărei opt fețe sunt cu ferestre strimpte și rotunde sus (fig. 20). Bolta acestor ferestre e formată de două tori foarte apropiate care încadrează jur împrejur ferestrele, și unul din ei, cel exterior, se frînge de două ori în unghiul drept la partea de jos și se urcă apoi în sus spre a forma un al doilea cerc în jurul ferestrelor. Spațiul format astfel de încadrările ferestrelor și noile cercuri esteriore sunt iarăși umplute cu ornamente

Fig. 20.

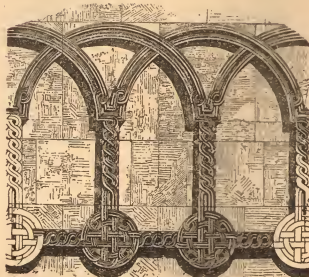

Fig. 21.

foarte fine. Pentru a separa fețele turlei se mai vede un tor la muche care sus se bifurcă formînd un al doilea cerc la fere-

tre, iar jos începe turla formînd basă. Partea superioară acuită care formază strîșină este formată din mai multe ciubuce care se întretaie. Peste strîșină vine un ornament desfiacut, compus din foi, care coronază foarte bine și imită crenelurile. Bolta turlii se rotunjește spre vîrfu unde are un ornament de piatră pe care se ridică o cruce cu trei brate cruci și ele, toate aurite. Bratul mijlociul, cel mai mare, are un inel la pîniu de unire cu oada.

Turla din mijloc, e cu ceva mai mică. Și aci scaunul pe care se află așezată turla se înalță destul de mult. Acest scaun e decorat cu ornamente foarte bogate (fig. 21). O mică strîșină învelită cu fer, termină acest scaun la partea superioară.

În cele patru colțuri se ridică cruci tot ca cele descrise la

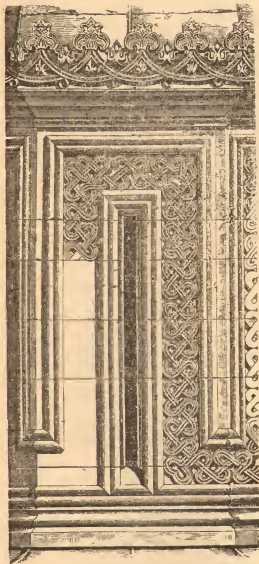

Fig. 22.

turla principală. Pe acest scaun se înalță turla care nu e cilindrică ca în interior, ci octogonală. În decorația acestei turlă, linia dreaptă predomina, contrariu de ce e la turla principală în care predomină linia curbă (fig. 22).

Ornamentația și separația celor 8 fețe ale turlii, e făcută cu două rînduri duble de tori, din care un rînd încadrează ferestrele și se întorce jos înceînd turla la basă, iar cel lalt rînd, separat de cel dîntîiu prin o frîsă, deschide pînă aprîpe de basă reintroducîndu-se spre a trece peste ferestra următoare. În frîsa ce reține între ele se află sculptat un arabesc admirabil. Două ciubuce horizontale termină sus și jos turla. D'asupra strîșinii se află un ornament în forma de flor care este mai bogat și mai splendid de cît cel de la turla principală.

Învelişul are aciași formă precum și crucile, cu deosebire că inelul la cruce nu este.

Mult mai puțin înalte sunt cele două turnulețe așa de originale, care stau de ambele părți ale fațadi de intrare. Fiecare din ele are scaunul sîu patrat, ornat bogat, avînd la colțuri cruci ca și la cele lalte turlă. Cea ce face ca, aceste turnulețe se aibă un caracter cu totul original este, scuitura în formă de spirală.

Trupu cilindric al turlii e de asemenea înpărțit prin tori, în opt părți oblice, în mijlocul cărora sunt fereste tot oblice și încadrate cu un simplu tor și rotunde sus: Tori se reunesc jos cu un ciubuc horizontal care înceîndu trupu turlii sub fereste, pe cînd sus, pentru a nu face arcul superior oblic, se înal-

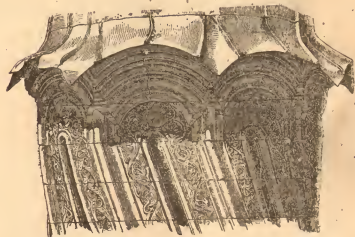

Fig. 23.

ță vertical pînă în marginea de sus a trupului, și acolo închide cercurile cu mai multe ciubuce superpuse (fig. 23 și 24). Și aci, modele variate și foarte frumoase de ornamente, decorează părțile plane dintre fereste și muchea de încadrare.

Fig. 24.

Avînd în vedere mai mica importanță a acestor turlă, se găseu lipsite de ornamentul dela strîșină, așa de frumos la cele lalte turlă. Învelitorea simplă și unflată se înalță peste strîșina destul de eșită. În vîrf găsim iarăși un picior de piatră sculptat și pe care se află o cruce cu trei brate cruci și ele, de asemenea aurite.

(Va urma).

ADEVÉRUL ÎN ARHITECTURA MODERNĂ

Adevărul în arhitectură consistă pe de o parte, în concordanța ce ar trebui să ne aducă în aparență exterioară a clădirii cu scopul acesteia construcțiuni și pe de altă parte se caută ca formele arhitectonice decorative să fie expresia interiorului, astfel ca să arate în general trăsăturile principale ale districțiilor interioare.

Piese și săli principale trebuie să reese în exterior în un mod marcant, utilizându-le ca un element ce dă formă pentru împărțirea maselor; dar nu cum se usităză în timpurile moderne ca se fac risalituri în exterior la construcțiuni unde nu e trebuiață și unde în dosul acelor risalituri nu se află ziduri despărțitoare de odăi. Împărțirea bogăției formelor în arhitectură, deasemenea trebuie să aranjeze după rangul și importanța pieselor. Ar fi o ironie dacă motive mari decorative ca logii, colonade, turnuri, cupole, cornișe mari bogate, s'ar întruibuia spre decorația unei clădiri, dacă scopul ei nu o cere. Vedem însă zilnic cum casele cele mai simple și fără nici o pretențiune se înfrăționează cu fel de fel de motive pompoase, — și care motive dacă, ar fi puse la locul lor și în altă parte ar fi pôte de un efect monumental și esthetic.

Unitatea interioară a gândirii constructive este ținta unei construcțiuni rezonabile și care ar trebui să se exprime în exterior, este un ideal, — o preferință academică, care mai tot d'a-una se resuscită prin părăsirea unor părți reale și valoroase. Numai atunci însă, te poți bucura de o unitate succesivă și reglementară, cînd compoziția unui plan se studiază prin desen și cînd acea compoziție înfrățiază în același timp, interiorul cu forma exterioară. Acesta este idealul omului special și al uvragiului produs de dînsul. În caz contrariu arhitectura devine fără această unitate sau armonie, o simplă decorație sau o cuvintare fără idei. Lucrînd însă în direcția adevărului se pôte produce ceva original și se va efectua progres în artă, — altfel, arhitectura va rămînea de talia dilanțanților și după care va urma sigur decadența.

De aceea spre a nu cădea în contradicții și a urma o cale dezastră, contrarie bunului simț, ar trebui pentru ori ce compoziție arhitectonică, cel ce se ocupă cu astfel de lucrări, să se mărginească a păzi următoarele reguli :

1) Înțelegerea unui material prin altul e condamnabilă și este greșit de a se aplica formele tăcerii pietrei lemnului, fontei, zincului sau tencuiei. Fiecare material 'și are structura lui specială pentru formele decorative ce ar putea lua în construcție.

2) Construcția interioară trebuie să se marcheze să se exprime în exterior, iar nu să se ascundă; în același timp formele decorative trebuie aduse la expresie.

3) Formele decoarive trebuie să reese din construcție, adică să fie derivate din maniera lucrării materialurilor sau din arta compunerii lor din mai multe specii.

G. MANDREA.
Arhitect.

CANOVA¹⁾

DUPE AMÉDÉE PICHOT

În anul 1780, un tînăr, născut la Possagno, în statul Veneției, sosia la Roma cu scopul de a studia artele desemnului și gravurii, la unul din maeștrii renumiți pe atunci. Cerșit de avuta familie a Fallerilor, acest tînăr obscur nu părăsise pe primul lui protectori fără să ia cu el cîteva scrisori de recomandăriune către ilustrațiunile și puternicii capitalei luiel creștine.

„Pe care din aceste scrisori s'o dau — mai întîiu ?” se întreba el citind adresele; „iată una pentru seniorul Volpato, una pentru d. Gavin Hamilton, alta pentru excelența sa monseniorele Zuliana, ambasadorul republicii noastre.... O să am ori cînd vreme și vîd pe pictorii străini și să mă duc să fac reverențe umilite la seniorii cei mari; să vedem mai întîiu pe maestrul al cărui elev am ambițiunea să deviu”.

Tînărul venețian se duse la Volpato.

Giovani Volpato, cunoscut îndelung sub numele schimbat de Jean Renard, era în capul acelor școlii strălucite de gravură, din care au eșit atîția elevi iluștri. Acesta nu era un maestru mai puțin distins în tôte cele alte arte ale desemnului. Acel burin atît de corect și de neted, acea pricepere atît de perfectă în săpături cu sobași în gravura acul, acea vigore, acea precisiune, acel relief pe care l' admirăm în stampele semnate Rafael Morgnen, se datoresc lecțiunilor lui Volpato, maestrul scîi, și imitațiunei manierelor sale.

Cînd protegiatul Fallerilor fu introdus în atelierul lui Giovanni Volpato, acesta, care desina după model, vîndînd ca întră un tînăr, se mulțămî să l' rîge prin cîteva cuvînte pline de bunăte, de a bine voi, afară numai dacă nu l' aducea v'ro afacere grabnică, să l' erte preocupatiunea sa de artist și să l' permită de a termina ensemblul figurei sale. Tînărul, mai discret, voia să se retragă, cum contrariat că și alesese rău ceasul. „Nu, nu, domnule, reia Volpato, făcîndu-i semn să rămînă; dacă n'ai timp s'astept, curtenia mă obligă să 'mi intrerur lucrul”.

Tînărul fu prea fericit de permisiune, și, sînd în picioare la ore-care distanță de maestru, cerșea mai întîiu atelierul cu o privire religioasă, dar un singur obiect nu întîrziă să l' ațin-tescă și să l' absorbă tôte ateniunea.

Modelul ce posa înaintea lui Volpato era o tînără fată, abia în vîrstă de șapte-spre-zece ani; era cu neputință d'a și închipui cine-va o fisionomie mai vie și mai plăcută, niște forme mai svelte și mai grațioase, o figură mai bine în situațiune. Tunica l' grăcă și masca pe care o ținea d'asupra obrazului, arătînd că voia să înfrățise pe Thalia, dar inteligența și finețta surisului ei, dulcea ironie ce rădăcea pe buzele l' rumene, și nu scîi ce atmosferă cerescă respîndită în jurul finței sale, ar fi putut face să se credă, pe timpul Romei păgîne, că era însăși musa comică coborît din Olimp.

Tînărul, cel puțin, nu putea să și dea cu socotela ca să fie dat unei simple muritoare de a realia în trăsurile și în posele ei un asemenea ideal; nemîșcat, la cîți-va pași de cavalet, el era în extas, creșînd că visa un vie de poet. Tînăra fată, ca și cum ar fi ghicit cea ce se petrecea în inima lui, părea a și face de jcc, turburîndu l' și mai mult mințile; fie ce privire a ei i se adresa de-a dreptul lui, fie ce mișcare l' chema, și această fisionomie mobilă exprima o mulțime

¹⁾ Celebru sculptor italian (1757—1822). N. Tr.

de sentimente ce îl făceau să roșească și să îngălbinească pe rînd.

Într-acestea Volpato își perde răbdarea și, întrerupîndu-se o mișcare de necaz : „Nebună Dominică ! strigă el ; nu puteai să mai păstrezi un moment această atitudine care se potrivea atît de bine cu ideea mea ?.. Aici de, vîd că vrei să 'mi dai a înțelege că ești oboșită dinmința asta ; destul dar pentru astăzi, vino de mîă sîrută, fica mea.

— Fica lui !.. fica lui !! își zise tînrul ; mulțămîta cerului, nu sunt amorezat de un model. Și simți că 'i curgeau din ochi lacrimi de bucurie vîdînd pe nebulonica, dar nevinovata Dominică aruncîndu-se în brațele tatălui ei.

— „Iartă-mă, Domnule, îi dișe apoi Volpato, te-am făcut s'aștepti fără ceremonie, cu libertatea neprefăcută a atelierului ; acum sunt al d-tale, cu totul al d-tale..

Tînrul Venețian scose din sîn scrisoarea lui Faleri și o înmîna lui Volpato ; acesta o citi cu glasul jumătate, pe cînd tînrul urma să privească pe Dominică, care umbra în sus și în jos prin atelier ca să așeze cartonele, burinile, creioanele și periele, dar fără șgomot, de tîmă că să nu turbure citirea tatălui ei.

„Aducătorul, scumpul meu Volpato, este un tînr protegiat pe care îl recomand lecțiunilor și amiciții vîștre ; m'ai înșela prea mult, dacă nu îmi vei mulțumi într-o zi pentru un asemenea scolar. El e născut, cu d-ta artist. Se numește Antonio Canova ; tatăl său, Pietro Canova, pietrar în sătulețul nostru Possagno, murind cînd copilul era abia în vîrstă de trei ani, mama lui s'a mîritat a doua oară și lăsa pe bietul copil în mila moșului său Pasima, care ar fi vrut bucuroș să 'l vaică urmîndu-l ca zidar moștenitor al tînutului ; dar copilul era prea delicat pentru o meserie atît de penibilă și nu se servea de mistria părintescă de cit ca să împerțosească argul din care făcea tot felul de figuri, după capriciul imaginației sale. Într-o zi de gală, intendentul meu vîdu că lipsea pentru serviciul din mijloc, la desert, un ornament de prăjitură ; el se sfătui cu bîtrînul Pasimo, care, ca zidar, putea să 'l dea oare care consiliu de artist. Acesta fiind cam încurcat, fiul lui, atunci în vîrstă de două-spre-zece ani, lua coca și, într-un moment, execută modelul unui leu, care, servindu-se cîte-va ceasuri în urmă sub formă de *bricche*, ațîța atît de mult admirația comensurilor, în cit autorul fu chemat să culegă aplauzele lor. Ca amfitrion, amic al artelor, scumpul meu Volpato, am vîdu că ceva mai mult de cit un talent de cofetar în această prăjitură admirabilă și condusese însumi pe micul Antonio la Veneția, unde îl dedei să învețe la cei mai buni maeștri, al noștri ; dar am cîmărat pe d-ta ca să 'l hotărășcă vocațiunea. Fii pentru el un maestru și părinte."

— Tîner, dișe Volpato după această citire, sunt dator prea mult mînenilor lui Faleri ca să 'l refuz ceva ; de astăzi ești din numărul elevilor mei. Mută-te de la hanul unde ești în gașă ; am o cîmăruță unde este un pat gol pentru d-ta. Dominică, chiamă pe Rafael.

Pe cînd Antonio mulțămia noului său maestru și-și zicea cu naivitate cel mai fericit dintre muritori, nu înșă fără să fi aruncat o privire Dominică în momentul cînd aceasta se depărta ca să îndeplinească porunca tatălui ei, un tînr cu pîrul blond și frîsat, cu ochiul vioiu, cu umblețul sigur, intră în atelier.

— Rafael Mărghen, îi zise Volpato, iată un camarad pe care ți-l dau ; doresc ca el să devină pentru d-ta un amic și un frate. Dute cu el la han ca să își ia sacul, și întorceli-ve pentru cîin, dacă v'ar veni pofta să cîtreuțați împreună strădele Romei.

Sub direcțiunea unui maestru atît de iscusit, cei doi tîneri fură îndată rivali de talent, și Volpato dișea adesea că ar fi încurcat să dea preferință unuia din ei. Acostă emulațiune nu turbura buna lor înțelegere, dar el nu intrîziară să descopere că există între dîșli o altă rivalitate de cită aceia a talentului.

Rafael și Antonio iubiau amîndoi pe Dominică. Ea era pentru amîndoi musa atelierului. Ea le inspira ideile cele mai fericite. El cîntău să o mulțămescă mai mult pe ea, de cit pe tatăl ei, printr-o stăruință statomica, o supunere oarbă, și cînd Volpato se lăuda cu metoda lui excelentă, cînd cita pe cei doi elevi al sîi ca onorea atelierului și moștenitorii talentului său, Dominică ar fi putut să revendice o bună parte din progresele cari făcîu pe tatăl ei atît de fâlos. Dar oare Dominică era tot atît de nepărtinitoră ca Volpato ? Nu judeca ea pe cei doi artiști de cit din punctul de vedere al artei ? Fie din istețime, fie din cochetărie, fie din ingenuitate, fie din aceste trei motive reunite, Dominică se silea ca să nu facă nicî odată s'atîrne îndelung balanța mai mult într-o parte de cit în cea altă. Ea nu era din acele rețel afectate căror le place să despezere de o potrivă pe toți adoratorii lor ; ea prefera să le nutrească speranța. Zîmirile, familiaritățile nevinovate, lingușirile neprefăcute săi înbufărie de soră, erau măsurate cu un calcul cu atît mai iscusit, cu cit ea 'l ascundea mai bine sub o ingenuitate aparentă. Nicî odată declarațiuni indirecte, dar limpede, — tîmide, dar sincere, nu fuseseră respinse mai bine prin acele cuvinte cu două înțelesuri ce compun jumătate din diplomația unei cochete !

Atunci trebui negreșit să urmeze demersul de rigore pe lîngă tatăl ei. Antonio Canova ceru lui Volpato o întrevedere particulară.

— Și tu, îi răspunse Volpato ; aide, m'așteptam ; am făcut bine că n'am promis nimic lui Rafael Mărghen !

Rafael apucase cu două-deci și patru de oșuri înaintea lui Antonio, și Volpato îl scuti de discursuri lungi.

— Scumpul meu Antonio, îi dișe el, dacă ai fi primit de la Dominică oare cari semne de preferință, aș fi mai puțin încurcat să-ți răspund ; n'am de cit o singură părere de rău, pentru că amîndoi elevii îmi sunt de-o-potrivă scumpul : de ce 'mi a dat cerul numai o fată ? Cu toate acestea, dacă nu m' pot pronunța între voi ca părinte, pot, ca artist, să v'ă propun un mijloc de a căpăta mîna Dominică : o fagădușe acela care 'l va desena portretul mai asemănător.

Încercarea fu primită și Dominică nu făcu nicî o obiecțiune. Ast-fel se hotărî ca fie-care din cei doi elevi să-și aibă sedințele sîle între patru ochi, ca să-și facă în aceiași timp curtea și desenul. După trei septîmîni cele două portrete trebuiau să fie expuse înaintea unui număr oarecare de judecători aleși printre cunosătorii din Roma al căror sufragiu va fi lege.

Chiar de a doua zi, Dominică se învoi să pozeze. Antonio o întrebă firește dacă nu doria să fie reprezentată mai bine într-un costum de cît într'altul. Patunci era moda portretelor mitologice.

— Citam, deună-zi, dișe Dominică, o alegoriă care 'mi vine în minte : este istoria Metrel, fica lui Erysichthon. Scîi că acest nenorocit prîi al Thesaliiei, atrăgîndu-și ura Cererei, pentru că tăia lemn dintr-o pădure consacrată acestel zeițe, fu pedepsit cu o fîome pe care nimic nu putea s'o potolască. Tote domoniile sîle fură pe rînd mistuite de el. Ajuns grîza familiei și a țerei sale prin voracitatea sa, redus la o viață rătăcitore și proscris pretutînd, pentru că ducea

pretutindeni, cu el, amenințarea unei fomete; redus la toate feburile de subterfugii ca să trăiască, el nu mai avea îndată alte mijloace de cei să-i vină fata. Din fericire Metra fusese înzestrată de Dumnezeu cu darul d'ea se metamorfoza într-un număr hotărât de forme. Erysichthon o vîndu ca răbă și ea se întorse schimbată în pasere; o vîndu ca pasere și ea se întorse schimbată în cal, pe care iar îl vîndu, pînă cînd în sfîrșit, încheindu-și seria transformărilor, ea i se arătă sub forma ei cea d'întîi...

Canova se așază de 'nainte ca valetul lui ca să 'nceapă portretul Metrei; dar observă că rătăcioasă fiind, a lui Erysichthon îl trata ca pe un cumpărător și 'și schimba neîncetat, dacă nu formele, cel puțin atitudinile, mobilitate desnădăduitoare care desola în același timp și pe amare și pe artist. Cum ar fi îndrăsnit să se plîngă și să obțină o îndatorire pe care trebuia să 'năibă aerul d'ea o cere? Mai multe se dîde se petrecuă ast-fel în a întrevădea o sută de pose diferite, fără să potă fixa vre-una pe carton; diuna s'apropia, Rafael Morghen avea aerul triumfător. În loc d'ea se plînge că 'l înșela, Antonio făcu un efort genial și ne mai încredințându-se de cât în memoria lui, sfîrși în de două ori două-șeci și patru de ore desenul concursului.

În dimineața hotărâtă, cunosătorii și artiștii convocați de Volpato se înșirară de 'nainte unei cortine care, după ce se adunară toți, se ridică pentru a-i lăsa să vadă, cele două capod'opere.

În cel de 'ntîiu, o tîmără fată suridenă cu acel aer de încredere și de fermecătoare părăsire care dîce unui amare: „Mi-e dulce să te cred!...” Acesta era desenul lui Rafael Morghen.

În cel-alt, toți recunoscu pe Metra vîndută de tatăl ei, căci, după câte-va accesuri neisprăvite, era ușor să se ghicescă alegoria. Era Metra, care, în cea din urmă perioadă a subterfugilor ei, înțelegerea că-și sacrifică înșfîșit pentru tot-d'una libertatea; ea și pleca după tremurînd, dar supusă; o lacrimă îi uda marginea plepei, o lacrimă care trăda în același timp sentimentul rusinei sale de tîmără fată și pe acela al miliniei sale. Această figură era răpitoare; și ori că desenul acesta întrecuă într-adevăr pe cel-alt în perfecțiune, ori că e în firea noastră o simpatie instinctivă cu mult mai pronunțată pentru melancolie, de cât pentru fericire, toți judecătorii strigară într-un singur glas: „Antonio Canova întrecu pe Rafael Morghen”.

Volpato își întorse ochii spre Antonio, și brațele 'l întinse către dînsul, părău că 'l invită să se arunce la siml unui tatăl. Antonio se apropiă de maestrul, dar nu cu graba unui învingător; el se mulțumi să strîngă mîna lui Volpato, și arătîndu-și pe Dominica într-un colț al atelierului pe Dominica care prin înfățișarea și atitudinea ei, reproducea cu fidelitate expresiunea portretului său:

— Cer iertare judecătorilor noștri, dîse el cu o voce al cărei accent trăda silința cel' costau aceste cuvinte, dar protestez în contra hotărîrii care ar trebui să mă facă cel mai fericit om din lume; mă retrag de la concurs și părăsesc laurii lui Rafael... Vedeți, maestri, adăose el mai încet, vedeți cum deja aceste cuvinte răpesc portretul meu o parte din asemănarea lui; vedeți pe Dominica ridicîndu-și capul, vedeți ochii înșuflețîndu-se și surisul 'l naiv mulțămîndu-mi; ea iubese pe Rafael... Da, urmă Antonio, ca și cum pentru a răspunde surprinderii exprimate de judecătorii săi. Fie-care are conștiința talentului său; eu mă simt atât de inferior lui Rafael, în cât renunț la creion și la burin. Dacă

va fi glorie pentru mine, o voi datora într-o di altei sculpturii.

Dominica deveni soția lui Rafael Morghen. Canova părăsi casa și atelierul lui Volpato, luînd portretul aceleia care 'l preferase pe rivalul său, dar fără a înșta de a cultiva amicitia unui maestrul de la care tot-d'ea-una i-a plăcut să primească povețe.

Nu mai succesul putea să justifice pe Canova că a schimbat burinul pe daltă. Două ani în urmă, în 1782, ambasadorul venețian Zuliana invitase la cină tot ceia ce Roma avea pe atunci ca oșpeți iluștri și ca artiști cu renume. După desert, trecuă într-un salon unde Zuliana dîse că voia să arete conmesenilor săi o grupă în marmură sfîrșită de cîrînd de un artist al cărui nume se feri să 'l pronunțe. Această grupă reprezintă pe Tesu învingător al Minotaurului. Toți avură numai un glas pentru a proclama această operă ca una din bucățiile cele mai desăvîrșite din cîte vîduse Roma de mult.

— Seniori, zise atunci Zuliana cu o satisfacțiune cam mîndră, artistul este compatriotul meu. După dorința mea el a lucrat în ascuns la această comandă. Aide, maestre Canova, vino să primești felicitările acestor domni.

Minotaurului 'l urmărară Adonis încoronat de Venera, Psyha, Persu, Apolon și tot Olimpul acela de marmură care împoporeză platele regilor Europei și mușul Vaticanului.

Cînd cine-va visita la Roma atelierul lui Canova, se în tîmpla cîte-o dată ca maestrul să povestescă istoria primelor sale studii și să mîrgă pînă la epoca cînd se credea chemat de vocațiunea sa ca să realizeze cu Rafael Morghen. Apoi arătă portretul Dominicăi, desenat de el. Această amintire, care odinioară îl costase atîte suspine, nu mai deștepta, în mijlocul gloriei sale, de cît un suris ușor; dar nu uită să-și arate totă recunoștința pentru primul său maestrul. Marturia acestei recunoștințe se găseacă d'almintrelea, în tînda biserică Sfîinților-Apostoli, unde un monument de marmură, ridicat lui Volpato, reprezintă portretul în medalion al acestui artist încoronat de amicitie, sub chipul unei tinere fete îndurate. Acest monument e de Canova.

ILIUȘ I. ROȘCA.

PREFECTURA JUDEȚULUI TULCEA

Concurs public.

Județul urmînd a începe în vara anului curent construirea unui nou local de arest preventiv în orașul Tulcea, sistem celular, pe locul proprietatea sa și în cuprinderea ce se arată mai jos:

Locul este sănătos, pozițiunea lui înaltă, situat afară din oraș în capul străzii Babadag și alipit de casarmă Dorobanților, întinderea lui este de 14920 metri pătrați.

Costul clădirii se nu intrică suma de 100 mil. lei.

Destinațiunea și N-rul înăperilor ce el va conține sunt:

- 1 » Pentru 30 soldați de gardă;
- 1 » » șeful gardet;
- 1 » » două gardien;
- 1 » » 20 arestați preveniți;
- 1 » » 10 acușati înaintea Tribunalului;
- 1 » » 5 arestați în prevență minori;
- 1 » » 10 condamnați corecționali;
- 1 » » 5 condamnați trecători în apel;

) Astăzi astat la Viena, în templul lui Tesu. X. Tr.

- 1 » 5 condamnați definitiv trecători către închisorile centrale;
- 1 » 5 condamnați minori;
- 1 » 6 femei arestate în prevență;
- 1 » 6 femei condamnate;
- 1 » una gardiană;
- 3 » carceră;
- 1 » spălătorie;
- 1 » bucatărie;
- 2 » sala de mâncare fie-care în mărime pentru 25 oameni;
- 1 » infirmerie încăperea pentru 4 paturi;
- 1 » paraclis;
- 1 » scoală;
- 1 » atelier;
- 1 » magasie de îmbrăcăminte și lingerie;
- 1 » obiectele depuse de arestați;
- 1 » fiare și alte obiecte ale arestului;
- 3 » Latrine pentru condamnați, preveniți și femei;
- 1 » Magasie pentru lemne;
- 3 » Ogrădi pentru condamnați, preveniți și femei;
- 2 » Pentru Director;
- 1 » cancelarie;
- 1 » servitor;
- 1 » bucatărie personalului;
- 1 » Magasie pentru necesitatea Directorului;
- 1 » Pivniță;
- 1 » Latrină pentru personalul arestului;
- 1 » Latrină pentru gardă;
- 1 » Fontână pentru alimentarea arestaților cu apă.

Prefectura oferă un premiu de 1000 lei arhitectului care va elabora cel mai bun proiect după clasarea făcută de consiliu tehnic superior al Ministerului Lucrărilor Publice.

Se publică despre acesta spre cunoștința D-ilor arhitecți cu deșteptare că plata premiului va avea loc după depunerea proiectului cu toate piesele trebuitoare, cum plan, devis, etc., aprobat de către consiliul tehnic superior după lângă Ministeriul Lucrărilor Publice, iar termenul în care trebuie să se depună lucrarea la prefecură se fixează la 20 Iulie a. c.

JUBILEUL ATENEULUI

EXPOSITIA CERCULUI ARTISTIC

Nu de mult, s'a constituit în București, un cerc artistic compus din vechii elevi ai școlilor noastre de Belle-Arte.

Dorind a face cunoscută activitatea sa, *cercul artistic*, a vroit să profite de împrejurarea favorabilă ce oferă sărbătorea jubileului Ateneului, spre a organiza o expoziție de Belle-Arte, în palatul Ateneului Nou.

Felicităm din inimă pe tinerii noștri artiști și le urăm un succes strălucit, care va fi bine meritat, față cu greutățile ce întâmpină la noi mișcările de felul acesta.

CONCURSUL INTERNAȚIONAL

PENTRU

PROIECTELE CLĂDIRILOR PALATELOR CAMERII ȘI SENATULUI

Cititorii noștri și aduc aminte că acum patru luni s'a deschis un concurs internațional între toți arhitecții din țară și streinătate pentru întocmirea proiectelor clădirilor palatelor Camerii și Senatului.

Termenul de predare al acestor proiecte a fost ziua de 1 Noiembrie, pentru proiectele din țară și ziua de 3 Noiembrie pentru cele din streinătate, a fi predate la Legațiunii.

Concursul fiind important din toate punctele de vedere, a atras pe mulți artiști din țară și streinătate. Arhitecții români: Mincu, Socolescu, Maimarolu, Baicoianu, Nedelcescu au depus deja proiectele lor, precum și mulți arhitecți din Paris, Londra, Berlin, Viena, Roma, Pestă, etc.

Conform stipulațiunilor programului, proiectele vor fi expuse vederi publicului, după care, juriul va fi chemat ale examina și premia.

Acest juriu va fi compus din președintele consiliului de miniștri, președintele Senatului și Camerii, un senator, un deputat, doi arhitecți români ne concurenți și doi arhitecți streini.

Domnu de Joly, arhitectul palatului Camerii din Paris și d. Valo, arhitectul palatului parlamentului din Berlin, vor fi chemați a lua parte în juriul de examinare.

Dupe judecare, proiectele vor mai sta expuse, încă cinci zile vederi publicului.

Conform hotărârii comisiunii parlamentare, proiectul definitiv se va face de arhitectul român concurent, care va fi mai sus clasat printre concurenți.

Sperăm că cu această ocazie se va aprecia forța elementului artistic român, asigurându-i pe viitor un loc mai favorabil în opinia administrațiilor publice, care vor avea ocazia a se convinge că în chestii de arhitectură sunt adă destule elemente în țară spre a satisface ori ce cerințe.

Trebuie să felicităm pe arhitecții români cari s'aun grăbit, în așa mare număr, a lua parte la concurs, luptând cu toate dificultățile ce presintă o luptă internațională așa de importantă.

Victoria va fi cu atât mai strălucită și meritul lor mai mare.

În numărul viitor vom căuta să facem o dare de seamă cit de pre larg asupra acestui concurs, care este cel mai important din câte s'a făcut pînă acum la noi.

A V I S

Primum adresa reclamațiunilor că nu se primesc numerile din *Anale*, expediate. Rugăm pe abonații noștri să bine voiască a ne preveni de urgență, ori de câte ori nu le sosește un număr cel mult pînă la 15 ale lunii.

Administrația.

Biserica Curtea d'Argeș

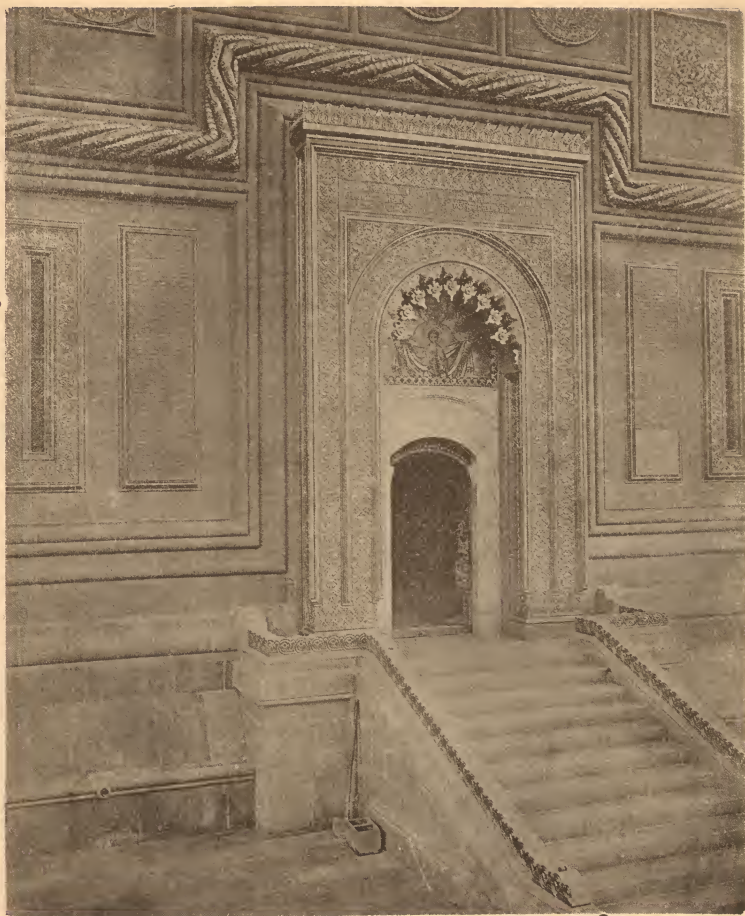

Vedere generală din față
(Restaurată)

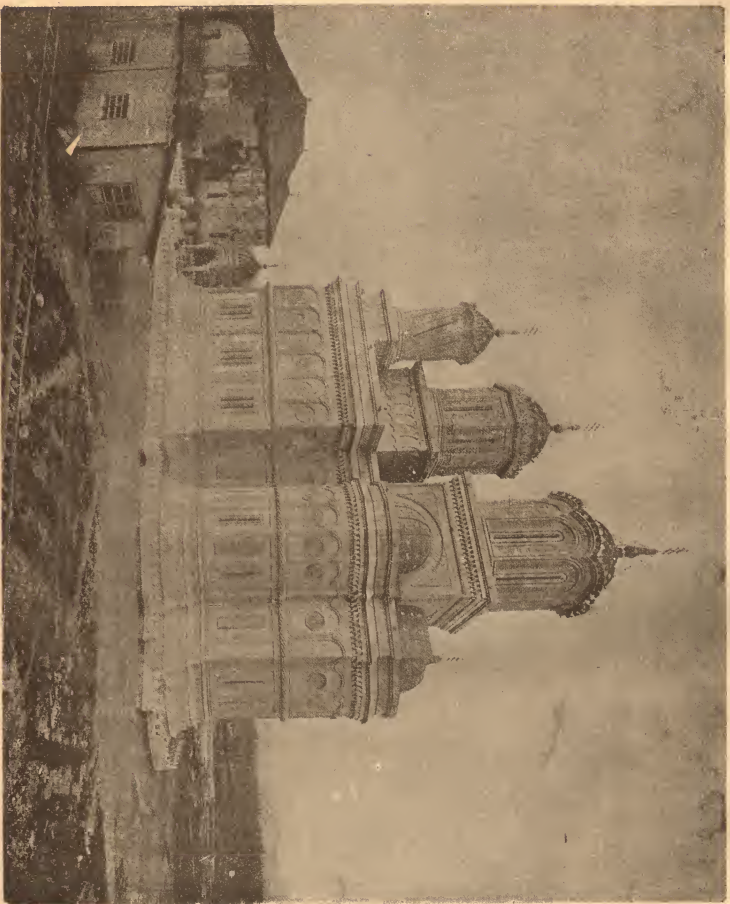

Biserica Curtea d'Argeș

Intrarea principală
(Restaurată)

Biserica Gurtca d'Hrôș

Vedere generale

Biserica Gurtica d'Arques

Vedere secundară